

Естетика алгоритму: ШІ як феномен мистецької освіти ХХІ сторіччя

Від інструменту до співавтора: трансформація творчості, авторства та естетичного досвіду

ШКОЛА ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ДЛЯ ВИКЛАДАЧІВ ВИЩОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

**канд. мист., професор
членкиня ВГО
“Інноваційний університет”,
експерт УКФ**

Тетяна БУЛАХ
professorbulakh@gmail.com

Фундаментальна реконфігурація освіти

**«ШІ — це частина
'інтелектуальної
звички' (intelligent
habit). Технологія
втілює в собі
континуум засобів і
цілей, що виникають із
соціального вибору.»**

— Джон Дьюї

Сучасна естетика більше не може обмежуватися антропоцентричними моделями. Ми стикаємося з необхідністю формування критичних суджень про мистецтво, створене у співпраці з «нелюдськими агентами».

Це не питання смаку, а зміна способу бачити світ. ШІ вимагає від педагога здатності зупинитися та зрозуміти емоційний підтекст там, де раніше вбачався лише програмний код.

Естетика розглядається як «відкрита наука», що збагачується через призму обчислювальних логік.

Зміна парадигми: Від Деміурга до Оркестранта

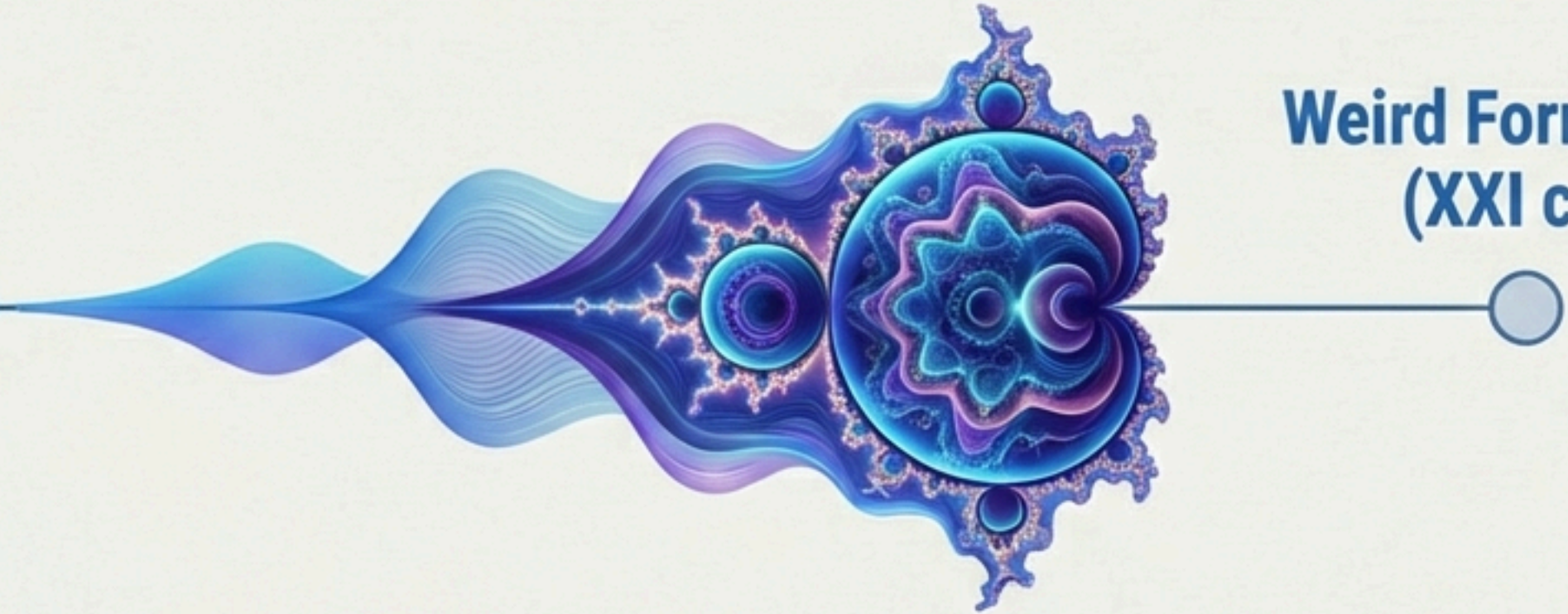
	ТРАДИЦІЙНА МОДЕЛЬ (XX СТ.)	АЛГОРИТМІЧНА МОДЕЛЬ (XXІ СТ.)
Предмет дослідження	Чуттєве сприйняття/діяльність людини	Взаємодія людини та алгоритму («техноестетика»)
Статус образу	Статична репрезентація (індексальність)	Плинна візуальна подія («безматеріальність»)
Роль митця	Автор як унікальне джерело (Деміург)	Куратор даних, промпт-інженер, оркестрант
Процес	Прямий вплив на матеріал (фарба/камінь)	Ітеративне уточнення, генерація через код

Теоретичний фундамент: Дивний Формалізм

Піфагорійці
(VI ст. до н.е.)

Weird Formalism
(XXI ст.)

Історичне коріння

Від піфагорійського математичного порядку до сучасного «дивного формалізму» (weird formalism).

Виконуючі сутності

Алгоритми — це не просто інструкції, а агенти, здатні вибирати, оцінювати та виробляти дані.

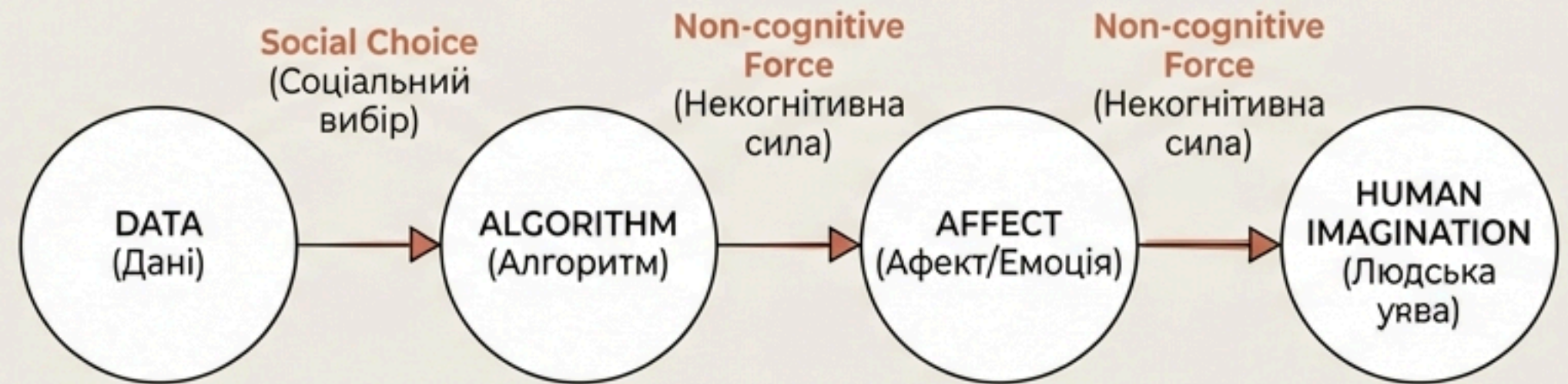
Обчислювальна пригода

Алгоритмічні процедури містять елемент випадковості.

Це не тотальний контроль, а процес відкриття нових культурних актуальностей.

Теорія афекту та нелінгвістичні сили

- **Масштаб впливу:** ШІ формує уяву в масштабі цілих популяцій, діючи через нелінгвістичні та некогнітивні сили.
- **Ціннісне навантаження:** Технологія не є нейтральною. Вона втілює соціальний вибір та впливає на те, як ми бачимо майбутнє.
- **Гібридний вплив:** Теорія афекту дозволяє аналізувати взаємодію людей та «нелюдських істот» у спільному культурному просторі.

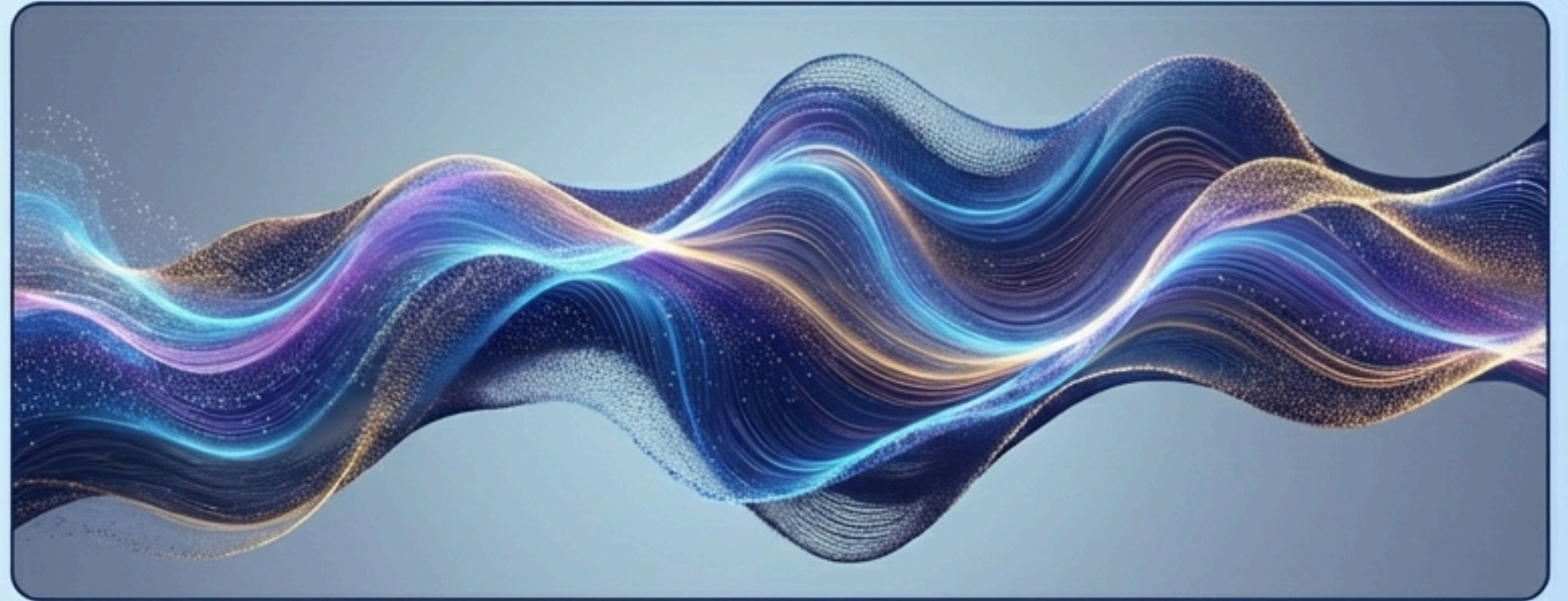

Авторство в епоху «Машинних галюцинацій»

Правовий контекст (US Copyright Office 2023/2025)

- Людське авторство є необхідною умовою реєстрації.
- Потрібно розкривати AI-контент, якщо він перевищує поріг «de minimis».

Кейс-стаді: Refik Anadol

Метод: Використання колективної пам'яті (дані MoMA) та налаштування параметрів навчання.

Роль: «Електронний музикант з безліччю регуляторів». Митець не малює, а налаштовує процес, оркеструючи «машинні галюцинації».

Інструментарій: Візуальне мистецтво та дизайн

Промпт-інженерія як форма художнього вираження

Midjourney / DALL-E 3

Генерація концепт-арту. Знання термінології (світло, композиція, стиль) прямо визначає якість.

Stable Diffusion + ControlNet

Професійний контроль.

- OpenPose (Копіювання пози)
- Depth (Збереження глибини)
- Canny (Витягування контурів)

Adobe Firefly

Етична генерація на ліцензійних бібліотеках (Adobe Stock). Безпечно для комерції. Дібіотеції.

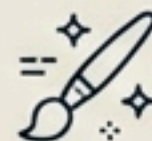
Інструментарій: Відео-арт та кінематограф

Гіперреалізм та реконструкція без знімального майданчика

OpenAI Sora

Генерація відео до 60 секунд.
Висока часова послідовність
послідовність та складний
рух камери.

Runway Gen-3 Alpha

Inpainting (видалення/заміна об'єктів),
Motion Brush (анімація конкретних
ділянок), Стилізація (адаптація під
художній напрям).

Luma Dream Machine

Реалістичне відео з тексту/зображень. Ідеально для історичних
реконструкцій чних реконструкцій в освіті.

Інструментарій: Музичне та звукове мистецтво

Від прототипування настрою до інтелектуального мастерингу

Suno / Udio

Генерація повних пісень (вокал + інструментал). Інструмент для роботи з «mood» (настроєм) та швидкого прототипування.

AIVA

MIDI-генерація для професійних саундтреків.

Moises

Розділення аудіо на окремі стеми (вокал, бас, барабани). Незамінний інструмент для аналізу структури музики.

LANDR

Автоматизований інтелектуальний мастеринг.

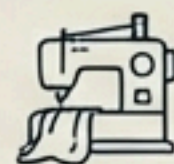
Інструментарій: 3D, Архітектура та Мода

Симуляція фізичної реальності та віртуальна примірка

Spline

3D-контент у реальному часі (Web 3D).
Побудова експлоративних середовищ
без кодування.

CLO 3D / Browzwear

Точна симуляція фізики тканин та
драпірування. Скорочення кількості
фізичних зразків.

Fashion Diffusion

Розуміння структур одягу, силуетів та текстилю.
Перетворення ескізів на фотореалістичні візуалізації.

Інструментарій: Сценографія та Театр

Візуалізація простору та фокус на перформативності

ChatGPT

Генерація сценаріїв (наприклад, для лялькових вистав). Дозволяє студентам зосередитися на візуальних та перформативних аспектах, а не лише на тексті.

Midjourney / Runway

Разробка ескізів костюмів, освітлення та декорацій.

Приклад:

Візуалізація авторських бачень (наприклад, за вказівками С. Віткевича) для швидкої перевірки сценографічних рішень.

Педагогічна стратегія: Викладач як Куратор

Посилення творчої агентивності студента, а не заміна її.

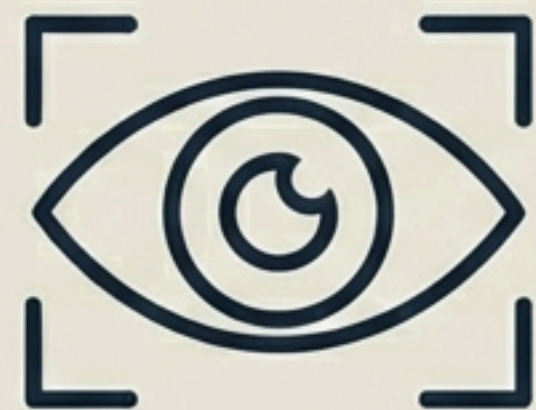
Критичний аналіз

Обговорення «галюцинацій» ШІ. Як помилки алгоритму можуть стати джерелом натхнення?

Етична пильність

Використання ліцензійних джерел, розуміння авторського права, академічна доброчесність.

Візуальна грамотність

Навчання специфічній термінології для промпт-інженерії (стилі, епохи, техніки).

Практичні вправи для аудиторії

1. Візуалізація літератури

- Генерація образів за текстовим описом → Порівняння з власною уявою студента.

2. Драматична репетиція (за Дьюї)

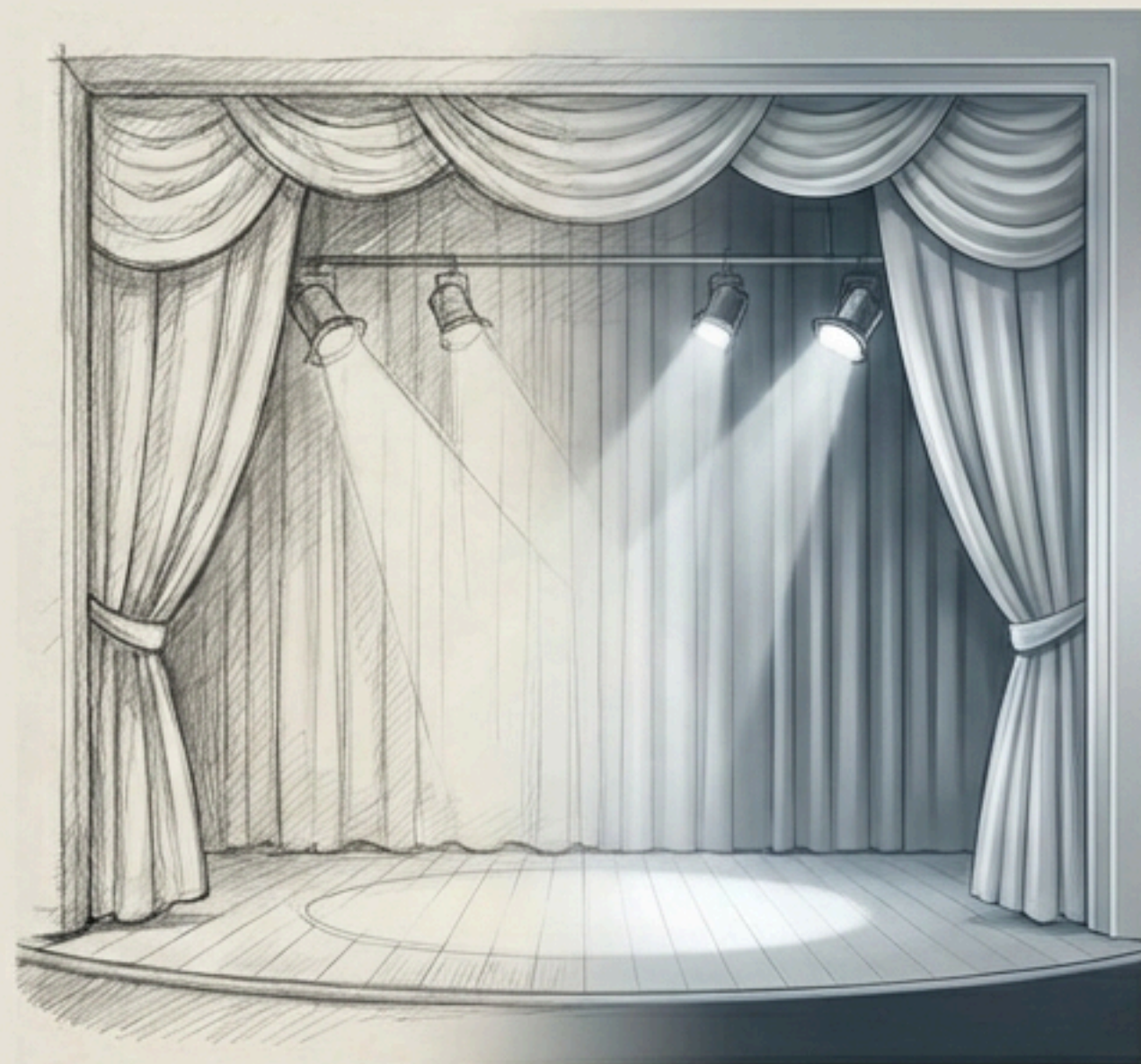
- Уявне програвання наслідків використання ШІ для оцінки етичних ризиків.

3. Експеримент зі стилями

- Neural Style Transfer. Інтерпретація одного концепту через стилі різних епох.

4. Аналіз мімікрії

- Дискусія на тему: як ШІ копіює емоції без «прожитого досвіду»? Де межа між імітацією та мистецтвом?

Методологія «Естетики опору»: ART-Official

Майбутнє: Гібридні знання

Естетика алгоритму — це фундаментальна зміна оптики. Мистецька школа має стати майданчиком, де технологія дозволяє бачити більше і відчувати глибше.

Майбутнє професійного розвитку лежить у поєднанні філософської глибини, етичної пильності та технічної майстерності.

ШІ пропонує модель динамічної взаємодії в умовах цифрової невизначеності.